

ISSN 0027-8084
УДК 808.61/.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XXXIX/1-4

БЕОГРАД
2008

М.Ш.

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXXIX

Св. 1–4 (2008)

САДРЖАЈ

Ч л а н ц и

Приступ српским речима <i>он</i> и <i>неко</i> усклађен с актуелним теоријским виђењима (МИЛКА ИВИЋ)	3
Велико слово „из поштовања“ (МИЛАН ШИПКА)	5
Творба, значење и деκлинација именица на <i>-истī(a)</i> (МИЛАН ШИПКА)	19
О проблемима превођења неких лексичких јединица из области православне духовности са руског на српски језик (РУЖИЦА БАЈИЋ)	35
О неким поступцима лексикографске обраде твореница (ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ)	43
О принципима за израду речника колокација у српском језику (ГОРДАНА ШТРБАЦ)	53
О облицима глагола <i>(-)бд(j)еиѝи</i> и <i>снабд(j)еиѝи</i> (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ)	69
<i>Бесјослен</i> или <i>незайослен</i> (МИРЈАНА ГОЧАНИН – ИВАНА ЛАЗИЋ-КОЊИК)	81

П р и к а з и

Милка Ивић, <i>Лингвистички огледи</i> , Треће, допуњено издање (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ)	87
В. П. Гудков, <i>Исследование частных вопросов истории славянских языков</i> (МОТОКИ НОМАЋИ)	91
<i>Зборник Мајнице српске за славистику 71–72</i> (МАРИЈА МИЛОСАВЉЕВИЋ)	95
Нова истраживања језичке слике стварности (СРЕТО ТАНАСИЋ)	101

Ново о творби именица у српском језику (ВЛАДАН ЈОВАНОВИЋ).....	105
Милан Шипка, <i>Култура говора</i> (МАРИНА НИКОЛИЋ)	111
Од пописа преко описа до прописа – <i>Језичке доумице</i> , књига друга (ДРАГАНА НАСТАНОВИЋ)	115
Др Софија Мићић, <i>Медицински речник: енглеско-српски</i> , <i>српско-енглески</i> (ИВАНА ЛАЗИЋ-КОЊИК).....	119
<i>Српски језик у (кон)тексту</i> (МИЛИЦА МАРЈАНОВИЋ)	123
Biljana Radić-Bojanić, <i>Diskurs elektronskih časkaonica na engleskom i</i> <i>srpskom jeziku, neko za chat?!</i> (БОЈАНА МОЈСИЛОВИЋ)	129

МИЛКА ИВИЋ
(САНУ, Београд)

ПРИСТУП СРПСКИМ РЕЧИМА *ОН* И *НЕКО* УСКЛАЂЕН С АКТУЕЛНИМ ТЕОРИЈСКИМ ВИЂЕЊИМА

Овај рад указује не само на то да, већ и како, српске заменице *он* и *неко* афирмишу, својом обавештајном семантиком, умесност, данас у иностраном научном свету широко распрострањене, примене термина *одредбени израз* на заменички лексички ентитет.

Кључне речи и појмови: *он* као назив идентификованог мушког лица; *неко* као назив неидентификоване особе; дефиниција заменица у РСАНУ; однос тога *он* и тога *неко* према тој дефиницији; примена термина *одредбена реч* на заменице у иностраној литератури; како српска језичка факта потврђују умесност таквог термилошког поступка.

Пажња излагања које следи биће усредсређена на изразе наведене у наслову, а којима се м у ш к а о с о б а исказује, с једне стране, као позната, идентификована (*он*), а, с друге стране, као непозната, неидентификована (*неко*).

Сви наши стручни написи оба поменутог израза сврставају у категорију заменица, за коју се у РСАНУ, под одговарајућом речничком одредницом, ово каже: „врста, категорија речи (одн. реч из те категорије) које врше службу именице у реченици, упућују на именичке појмове или одређују, а саме не садрже значење именичког појма ни неке његове конкретне особине“.

Реч *он* у потпуности одговара наведеној дефиницији, будући да се тим *он*, у принципу, може упућивати и на особу, и на тањир, и на исказ, и на бол, једном речју – на најразличитије појавне врсте исказиве именицом, а шта је конкретно, тј. у датом случају, посреди, то се, за разлику од онога што је својствено именичком називу, никако не може разабрати без одговарајућег проникнућа у онај комуникативни контекст на који се изговорено *он*, у информативном погледу, најнепосредније надовезује.

Сасвим другачије стоје ствари с лексемом *неко*. Њоме се, наиме, указује на чињеницу, коју иначе разоткрива одговарајућа именица својим лексичким значењем, да је посреди љ у д с к и с т в о р, а при том се том створу приписује следећа одлика: 'који је неутврђеног, непознатог идентитета'.

Па има ли ичег што би било заједничко лексичкој датости *неко* и лексичкој датости *он*? Има! А то је та околност да се у оба случаја појам људског

створа обавезно ближе одређује по неком релевантном детерминативном својству – уп. *неко* = 'особа нама непозната', *он* = 'она особа која ме је упознала с Тијаном' и сл.

Још од друге половине шездесетих година прошлог века, када је објављен познати рад Postal 1966 угледног америчког лингвисте Paula Postala, многим иностраним стручњацима је врло прихватљиво његово, у том раду изложено уверење, да су заменице, у основи, својеврсне одредбене реч и. Мајских дана 2008. године, излажући нека сопствена теоријски веома занимљива виђења ствари у утицајном, гласовитом, лингвистичком међународном часопису *Linguistic Inquiry*, Paul Elbourne није пропустио да то уверење подржи; заменице су, нагласио је и он, у суштини одредбене језичке датости („pronouns are basically determiners“ – Elbourne 2008, стр. 197).

Све што смо досад навели као својствено српским заменичким изразима *он* и *неко* сведочи управо о томе да је главна разлика између именичког и заменичког указивања на жива бића то што до заменичког називног поступка никако не може доћи без одговарајућег одредбеног спецификовања. Једном речју, својом обавештајном семантиком српске заменице *он* и *неко* афирмишу умесност, данас у иностраном научном свету широко распрострањене, примене термина *одредбени израз* на заменички лексички ентитет.

Дужност наших лингвиста биће, убудуће, да о том стању ствари доследно обавештавају српску културну јавносту у свим својим стручним написима који се посвећују заменичкој проблематици.

ЛИТЕРАТУРА

- Elbourne 2008: Paul Elbourne, Ellipsis Sites as Definite Descriptions, *Linguistic Inquiry*, Vol. 19, № 2, Spring 2008, стр. 191–210.
- Postal 1966: Paul Postal, On so-called 'pronouns' in English, *Report on the Seventeenth Annual Round Table Meeting on Linguistics and Language Studies*, Washington, DC, 1966, стр. 177–206.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, САНУ, Београд.

S u m m a r y

Milka Ivić

THE APPROACH TO SERBIAN WORDS *ON* AND *NEKO* IN LINE WITH CURRENT THEORETICAL VIEWS

This paper explores how the Serbian words *on* and *neko* confirm the validity of the assumption, shared by many foreign linguists, that pronouns are basically determiners.